

THE DIG

John Preston

THE DIG

(De opgraving)

Vertaald door Hi-en Montijn

2021
AMSTERDAM

Cargo is een imprint van Uitgeverij De Bezige Bij, Amsterdam

Copyright © John Preston, 2007

Copyright Nederlandse vertaling © 2021 Hi-en Montijn

Oorspronkelijke titel *The Dig*

Oorspronkelijke uitgever Penguin Books,
part of the Penguin Random House group

Omslagontwerp Villa Grafica

Omslagbeeld © Netflix 2021. Used with permission

Vormgeving binnenwerk Peter Verwey

Druk- en bindwerk Wilco, Amersfoort

ISBN 978 94 031 4981 3

NUR 302

uitgeverijcargo.nl

Bij de productie van dit boek is gebruikgemaakt van papier dat het keurmerk van de Forest Stewardship Council (fsc®) mag dragen. Bij dit papier is het zeker dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

*Voor Susanna,
Joseph en Milly*

PROLOG

BASIL BROWN

14 JUNI 1939

Die avond kwam ik terug en werkte alleen verder. Voor mij was de rechthoek donkerdere aarde aan de ingang van de grafkamer duidelijk zichtbaar. Ik schaafde wat met de troffel en pakte vervolgens de priem. Niet lang nadat ik begonnen was stuitte ik op die groenige strook. Hij schemerde in de aarde door als een grasgroene verkleuring. Aanvankelijk dacht ik dat mijn ogen me parten speelden. Ik moest ze enkele malen dichtknijpen voordat ik ze durfde geloven.

Met de kwast borstelde ik net zoveel aarde weg als ik durfde. Ik was bang dat als ik nog meer weghaalde het hele geval zou verdwijnen. Maar in plaats van te verdwijnen werd de groene strook zelfs nog duidelijker dan eerst.

Toen zag ik, links van de eerste, nog een groene strook. De kleur was iets doffer – en vlekkeriger – maar nog steeds onmogelijk om over het hoofd te zien. Ik nam aan dat het de restanten van bronzen banden waren. Misschien onderdelen van een vat, of een of ander houten reservoir.

Toen ik op mijn horloge keek, zag ik tot mijn verbazing dat het al over negenen was – ik dacht dat ik een kwartiertje bezig was geweest. Het licht begon nu af te nemen. Desalniettemin transpireerde ik hevig. Ik moest voortdurend mijn voorhoofd afwissen met mijn mouw. Maar ik kon het niet opbrengen om te stoppen. Nog niet.

Ik bleef borstelen. Had ik maar een lantaarn meegenomen;

ik schold mezelf uit dat ik daar niet eerder aan had gedacht. Juist toen ik besloot dat het zinloos was om nog door te gaan, stuitte ik op nog iets anders. Een stuk hout.

Aanvankelijk nam ik aan dat dat het vat moest zijn, of wat er nog van het vat over was. Maar al snel bedacht ik me. Het stuk hout had ongeveer de afmeting van een flink boek. Als een grootboek, of een kerkbijbel. Voor zover ik kon zien was het volmaakt vlak. Hier en daar was het zo vermolmd dat zelfs mijn kwast te ruw was. Het enige wat ik kon doen was mijn lippen er zo dichtbij mogelijk brengen en de aarde wegblazen.

Eén plek echter was behoorlijk stevig. Als ik met mijn vinger op het hout klopte, produceerde het een zacht, hol geluid. In de linkerbovenhoek meende ik een knoest te ontwaren. Toen ik die van dichterbij bekeek, zag ik dat het een gaatje was. Uit de grond steeg een droge, papierachtige geur op. Die drong mijn neus binnen terwijl ik naar het stuk hout en vooral naar het gat zat te staren.

Toen deed ik iets beschamends. Iets onvergeeflijks en niet uit te leggen. Ik stak mijn vinger door het gat. Dat ging heel gemakkelijk – het hout paste goed om mijn knokkel. Erachter was een holte. Ik kon het weliswaar niet met zekerheid zeggen, maar ik had de indruk dat het een grote holte was. Rondom mijn vinger was een soort leegte, alsof er zelfs geen lucht was.

Zo bleef ik enkele minuten zitten. Inmiddels kon ik het hout voor me nauwelijks meer zien, zo donker was het. Maar ik bleef toch zitten, roerloos. En toen ik uiteindelijk mijn vinger terugtrok, verdween alle opwinding die ik voordien had gevoeld ogenblikkelijk. Daarentegen werd ik overspoeld door treurigheid. En die was zo sterk dat ik me verslagen voelde.

Nadat ik het middenstuk van het schip met zeildoeken had afgedekt, en de hoeken met stenen had verzwaard, ging ik

naar Sutton Hoo House. Het grindpad strekte zich bleek en recht voor me uit. Aan één kant stond een taxusboom. Ik zag hoe zijn silhouet voor me oprees, en de takken bijna de grond raakten. De lucht had de kleur van zwarte zwijnen.

Toen ik aanbelde aan de achterdeur, voelde ik het koude, opdrogende zweet op mijn huid. Grateley deed open. Hij had zijn boord afgedaan, maar droeg nog steeds zijn jacquet.

‘Basil? Wat kom je doen?’

‘Kunt u Mrs Pretty zeggen dat ik haar moet spreken?’ zei ik.

‘Nu?’ Hij deinsde verbaasd achteruit. ‘Weet je hoe laat het is? Mrs Pretty maakt zich gereed om naar bed te gaan.’

‘En toch moet ik haar spreken.’

Achter hem weerkaatste licht tegen de witte tegels. Grateley keek me aan. Voornamelijk fronsend, hoewel misschien ook met enige sympathie.

‘Het spijt me, Basil,’ zei hij, ‘maar je zult tot morgenochtend moeten wachten.’

EDITH PRETTY

APRIL-MEI 1939

Er werd op de deur geklopt.

‘Binnen.’

‘Mr Brown, m’vrouw,’ zei Grateley, en hij deed een stap opzij om hem binnen te laten.

Ik weet niet goed wat ik had verwacht, maar niet dit. Mijn eerste indruk was dat alles aan hem bruin was – donkerbruin. Zijn huid had de kleur van mahonie. En dat gold ook voor zijn kleren: een katoenen das, een tweed jasje, waarvan de bovenste knoop dicht was, met daaronder zo te zien een vest. Hij zag eruit als een kipper in menselijke gedaante. Het leek idioot dat hij ook nog Brown heette.

Het enige wat niet bruin aan hem was waren zijn ogen. Ze waren grijs en glommen, als twee glanzende kopspijkers, schrander. Zijn haren stonden in plukjes overeind. De vingers van zijn linkerhand omklemden iets – uiteraard bruin. De andere hand stak hij voor zich uit.

‘Mrs Pretty,’ zei hij.

‘Heel vriendelijk van u om te komen, Mr Brown.’

‘Met alle plezier...’

Zijn handdruk was droog en stevig.

‘Wilt u niet gaan zitten?’ Ik wees op de sofa.

Dat deed hij, maar ternauwernood; hij ging op het uiterste randje zitten met zijn ellebogen op zijn knieën. Hij hield nog steeds het bruine voorwerp vast en dat trok mijn aandacht. Ik

dacht... Ik vrees dat ik dacht dat het een dier of iets dergelijks was. Toen besepte ik dat het zijn pet was. Hij moet gezien hebben dat ik keek, want hij ontspande zijn hand en legde de pet op het kussen naast hem.

‘Mr Brown, u bent mij aanbevolen als iemand die verstand heeft van grond. Van de grond van Suffolk. Mr Reid Moir, de voorzitter van het Ipswich Museum-comité sprak lovend over u.’

Ik meende dat hij bij het horen van de naam Reid Moir zijn gezicht enigszins vertrok, maar niet meer dan dat. Ik herinnerde me dat Reid Moir hem had gekenschetst als iemand die nogal onorthodox te werk ging, en ik herinnerde me ook dat hij hem had beschreven als iemand uit de streek, met nogal wat nadruk op het woord ‘streek’. Destijds was de betekenis ervan me ontgaan, maar nu begreep ik het al te goed.

‘Misschien is het u bekend,’ vervolgde ik, ‘dat er op mijn land een aantal grafheuvels zijn en ik denk er al een tijd over om die te laten opgraven. Volgens Mr Reid Moir zou u daarvoor de aangewezen persoon kunnen zijn.’

Er kwam geen reactie – niet meteen. Toen zei hij: ‘Wat denkt u dat er in die heuvels zit, Mrs Pretty?’

Hij had het zware accent van Suffolk: nauwelijks een hoorbare klinker en de medeklinkers kletterden over elkaar heen.

‘Ik ga ervan uit dat ze prehistorisch zijn. Waarschijnlijk de bronstijd. Maar ik heb geen idee wat erin ligt, als er iets ligt. Voor zover ik kan beoordelen lijken ze niet eerder opgegraven te zijn. Er wordt gezegd dat Hendrik VII hier in een grafheuvel naar schatten heeft gegraven. We weten ook dat John Dee, de hofastroloog van Elizabeth I, de opdracht had langs dit gedeelte van de kust naar schatten te zoeken. Er zijn mensen die beweren dat hij dat ook hier heeft gedaan, al bestaat daar geen enkel bewijs van.’

Opnieuw zei hij niets. Ondanks zijn kleding had hij iets merkwaardig keurigs. Misschien was het zijn bescheiden optreden.

‘Wat vindt u ervan om zelf een kijkje te nemen?’ stelde ik voor.

Buiten was het landschap ontdaan van kleur. Het water in de rivier zag er hard en glimmend uit. Het had volkomen roerloos kunnen zijn. Het gras voelde sponzig aan en was al nat van de dauw. Ik lette goed op waar ik liep. Mr Brown liep met gebogen armen en uitstekende ellebogen, alsof zijn jas te klein was.

‘Het hele gebied rondom Sutton Hoo House heeft altijd bekendgestaan als Klein Egypte,’ vertelde ik hem. ‘Ongetwijfeld vanwege de heuvels. Waarover trouwens de nodige legendes de ronde doen. Mensen beweren dat ze geheimzinnige figuren hebben zien dansen in het maanlicht. En zelfs een wit paard. Ik geloof dat de meisjes uit de omgeving er zelfs bovenop gingen liggen in de hoop zwanger te worden.’

Mr Brown wierp me een zijdelingse blik toe, waarbij hij zijn wenkbrauwen tot twee volmaakt omgekeerde v’s optrok. ‘En hebt u zelf ooit zo’n dansende figuur gezien, Mrs Pretty?’ vroeg hij.

‘Nee,’ lachte ik. ‘Nee.’

Over de heuvels hing een laagje mist. Toen we de grootste naderden, klikte Mr Brown zachtjes met zijn tong. ‘Ze zijn groter dan ik verwacht had. Veel groter.’

Hij wees omhoog. ‘Mag ik?’

‘Maar natuurlijk.’

Hij liep, met zijn gebogen armen pompende bewegingen makend, de heuvel op. Boven aangekomen bleef hij staan en keek om zich heen. En ineens was hij verdwenen. Na enkele seconden beseftte ik dat hij waarschijnlijk achter een

bos varens geknield zat. Toen kwam hij overeind en stampte op de aarde – eerst met één voet, toen met de andere. Hij bleef nog een paar minuten langer op de heuvel staan. Toen kwam hij hoofdschuddend omlaag.

‘Wat is er, Mr Brown?’

‘U hebt konijnen, Mrs Pretty.’

‘Ja, dat weet ik.’

‘Konijnen graven holen,’ zei hij. ‘Ze zijn slecht voor opgravingen. Heel slecht. Ze verstoren de grond.’

‘Ah, dat wist ik niet.’

‘O ja, ze vormen een echt gevaar, konijnen.’

Daarna liepen we achtereenvolgens om elke heuvel heen. Mr Brown nam maten op en maakte met een potloodstompje aantekeningen in een oude agenda. Op een gegeven moment vloog een zwerm ganzen over zijn hoofd; ze hadden hun nekken uitgestrekt en hun vleugels sloegen door de lucht. Toen hij omhoogkeek om ze te volgen, tekende zijn scherpe profiel zich af tegen de hemel.

Tegen de tijd dat we klaar waren, werd de schemering dikker. Op de rivier voeren nog steeds boten terug naar Woodbridge, met opgestoken lantaarns en puffende motoren. Op de oever schreeuwden stemmen naar elkaar, al waren er slechts flarden van klanken hoorbaar, geen woorden.

Terug in de zitkamer reikte zijn hand naar zijn jaszak, maar vlak boven het klepje bleef hij zweven.

‘U kunt gerust roken, Mr Brown.’

‘Het is een pijp,’ zei hij bij wijze van waarschuwing.

‘Dat is prima. Ik heb geen bezwaar tegen een pijp.’

Hij haalde de pijp uit zijn zak, samen met een zak tabak. Toen hij de kop gestopt had, stak hij de tabak aan en duwde die vervolgens aan met zijn duim, waarvan het uiteinde volledig zwart was. Uit het binnenste van de pijp klonk een laag,

gorgelend geluid. Toen hij een trek nam, gebeurde er iets buitengewoons: zijn gehele gezicht zakte in. De binnenkanten van zijn wangen moeten elkaar middenin geraakt hebben. Toen hij uitblies, zwol zijn gezicht weer op.

‘Wordt een hele klus,’ zei hij, terwijl hij de lucifer wapperend doofde.

‘Ik kan u één man ter beschikking stellen,’ zei ik, denkend aan John Jacobs, de tuinknecht. ‘Eventueel twee.’

‘Twee zou beter zijn. En spa’s.’

‘Spa’s?’

‘Schoppen.’

‘Schoppen kunnen we ons vast wel permitteren, denk ik.’

Een blauwe rookwolk steeg op en bleef boven zijn hoofd hangen. ‘Mrs Pretty,’ zei hij, ‘ik moet eerlijk tegen u zijn. Deze heuvels zijn bijna zo goed als zeker leeggeroofd. De meeste hier in de omgeving werden in de zeventiende eeuw leeggehaald. Ik wil u geen valse hoop geven.’

‘Maar zou u bereid zijn een poging te wagen?’

‘Ja,’ zei hij, ‘ja, ik zou... Ervan uitgaande dat we het eens kunnen worden.’

‘Het eens worden, ja natuurlijk. U zou gehuisvest kunnen worden bij de Lyons. Mr Lyons is mijn chauffeur en Mrs Lyons zwaait de scepter in de keuken. Boven de garage is een extra slaapkamer. Wat het geld betreft, zou u akkoord gaan met een pond, twaalf shilling en zes pence?’

Hij knikte, min of meer kortaf.

‘Ik zal zorgen dat u elke week uitbetaald wordt door de kassier van Footman Pretty’s winkel in Ipswich. En laat me alstublieft weten als u geld nodig hebt voor bijkomende uitgaven. Als ik er niet ben, kan mijn butler, Mr Grateley, altijd de boodschappen doorgeven. En, hoelang denkt u nodig te hebben?’

‘Vier of vijf weken moeten genoeg zijn. Op z’n hoogst zes.’

‘Zo lang?’

‘Ik zal zo snel werken als ik kan, Mrs Pretty. Maar bij dit soort aangelegenheden kan men niet overhaast te werk gaan.’

‘Nee, dat begrijp ik. Ik ben alleen bang dat we niet zoveel tijd zullen hebben.’

‘Dan moeten we maar niet te lang wachten.’

‘Inderdaad. Wanneer denkt u te kunnen beginnen? Zou aanstaande maandag te snel zijn?’

‘Dat denk ik niet, nee.’

Op dat moment zwaaide de deur open en stormde Robert naar binnen. Hij liep richting mijn stoel en bleef toen midden op het vloerkleed staan. ‘Bah? Wat stinkt hier zo, mama? Is het kuilvoer weer in brand gevlogen?’

‘Robbie,’ zei ik, ‘dit is Mr Brown.’

Mr Brown was opgestaan. Zijn hoofd stak boven de rookwolk uit.

‘Dit is mijn zoon,’ zei ik, terwijl ik ook opstond.

Ik voelde de verbazing van Mr Brown, terwijl zijn ogen heen en weer schoten, van Robbie naar mij en weer terug. Ze knipperden verward, totdat hij zichzelf weer onder controle had.

‘Hallo, jongeman.’

Robert zei niets, staaarde hem alleen maar aan.

‘Mr Brown is archeoloog,’ legde ik uit. ‘Hij gaat een kijkje in de heuvels nemen.’

Robert draaide zich om om mij aan te kijken. ‘In de heuvels? Op zoek naar wat?’

Ik legde mijn handen op zijn schouders. Toen hij bewoog, kon ik de botten onder zijn huid voelen bewegen.

‘Naar schatten,’ zei ik.